

Základní informace o GA ČR v roce 2011

Grantová agentura ČR byla založena v roce 1993 s cílem formou veřejné soutěže podporovat vědecké projekty v oblasti základního výzkumu. Dnes je GA ČR nejvýznamnějším poskytovatelem účelových prostředků na základní výzkum s rozpočtem pomalu se blížícím 3 miliardám Kč. Jde o jednu z mála kapitol v oblasti výzkumu a vývoje, která systematicky roste, což odpovídá růstu významu účelového (projektového) financování výzkumu a vývoje ve světě. To vyžaduje nutnost věnovat stále větší pozornost kritériím a transparentnosti hodnocení a výběru projektů.

Členové předsednictva GA ČR se ve svém programovém prohlášení zavázali, že zavedením nového systému **zpevní kritéria hodnocení projektů a zvýší transparentnost a důvěryhodnost procesu rozhodování o udělení grantů**. Dnes – po více než dvou letech práce – lze na základě analýzy změn a dosažených výsledků konstatovat, že rozhodnutí učiněná na sklonku roku 2008 byla správná. Je však namístě zdůraznit, že řada z uskutečněných změn by nebyla možná, kdyby nedocházelo k navyšování rozpočtu GA ČR, a to jak v účelově určených prostředcích (tj. na projekty), tak v položce institucionálních výdajů, z nichž je financováno mimo jiné i působení hodnotících panelů i externích oponentů.

Podstata změny, ke které došlo již v průběhu roku 2009 spočívala v **přechodu na panelový systém** hodnocení (podobný systému, který používá European Research Council) a v profesionalizaci posuzování návrhů projektů i hodnocení výsledků (došlo k výraznému navýšení odměn členů poradních orgánů a posílení jejich diferenciaci podle výkonu). Tato změna umožnila zvýšit odborné nároky kladené na členy hodnotících panelů, kteří naopak začali zvyšovat nároky na hodnocené projekty. Dalším významným prvkem nového systému posuzování projektů, který měl přispět k celkovému zkvalitnění rozhodovacího procesu, bylo zavedení dvoufázového hodnocení projektů, které umožňuje v první fázi vyřadit méně kvalitní projekty a v dalších fázích tak soustředit pozornost na projekty, u nichž je naděje na udělení grantu. Tyto projekty pak prochází náročným hodnocením zahraničními oponenty.

Analýzy provedené po prvním i druhém roce fungování nového systému ukázaly, že jeho zavedení výrazně přispělo k posílení transparentnosti posuzování návrhů projektů i hodnocení výsledků probíhajících i ukončených projektů. Počáteční hodnocení projektů jedním určeným zpravodajem a třemi dalšími náhodně generovanými členy panelu a otevřené projednávání

všech projektů v panelech přineslo očekávané efekty. Výrazně se zmenšil prostor pro lobbismus, zvětšila se náročnost posuzování projektů a omezil se prostor pro taktizování, které v minulosti často poškozovalo větší a nákladnější projekty.

O tom, jak změnu systému vidí ti, kteří ji od počátku prožívají na „vlastní kůži“, svědčí vyjádření předsedů dvou oborových komisí, z nichž každý uplatňuje trochu jiný úhel pohledu, jeden spíše jako „pamětník“ z oblasti „exaktních“ věd, nyní předseda Oborové komise pro vědy o neživé přírodě (prof. Jan Slovák), druhý jako jeden z hlavních aktérů změn, k nimž došlo ve společenských a humanitních vědách (doc. Štěpán Jurajda).

„Na hodnocení projektů GA ČR se intenzivně podílím již přes 5 let. Mohu proto dobře srovnat průběh i dopady hodnocení jednotlivých projektů a role členů hodnotících grémií. Jsem rád, že jsem předsedou komise OK2 pro vědy o neživé přírodě až nyní, kdy byl zaveden nový systém hodnocení. Je totiž založen na profesionálním a nezávislém hodnocení každého projektu nezávisle několika členy interních panelů i externími oponenty, a to spolu s předem striktně daným rámcem pro četnosti jednotlivých typů hodnocení. Jsem si jistý, že je to daleko stabilnější a solidnější hodnocení než předchozí systém, který byl velmi závislý na jediném zpravodaji.“ (prof. RNDr. Jan Slovák, DrSc., předseda Oborové komise pro vědy o neživé přírodě).

„Nezávislost a transparentnost hodnocení je v grantových soutěžích pravděpodobně nejcitlivější otázkou v sociálních a humanitních vědách, kde v mnoha (především humanitních) oborech není možné využít externích měřítek kvality výzkumu navrhovatelů daných například impakt faktorovými publikacemi či citacemi, a kde jsou mnohé obory navíc malé a do značné míry zaměřené na domácí publikum. Proto jsem velmi rád, že nový systém hodnocení GA ČR významně napomáhá právě transparentnosti a nezávislosti hodnocení, a to jak zapojením zahraničních posuzovatelů, tak využitím systému dvou zpravodajů. Fakt, že jeden ze zpravodajů je přiřazen náhodně, a že oba zpravodajové musí každé své nezávisle formované hodnocení obhájit při vzájemné diskusi před svými kolegy v rámci oborových panelů, skutečně motivuje zpravodaje k vypracování kvalitního hodnocení a odpovědného názoru na projekty jim svěřené. Podobně možnost vyřadit v prvním kole hodnocení skutečně slabé projekty bez nutnosti oslovovat zahraniční oponenty umožnila významné navýšení pokrytí zahraničními oponenty u té části projektů, které má skutečně smysl hodnotit (jsme teď už na dohled 100 procentnímu pokrytí). Konečně, nový systém hodnocení umožnil spolu se vznikem Technologické agentury ČR také jasnější odlišení aplikovaných a badatelských projektů – rozlišení, které muselo v předchozích letech stavět některé panely před těžko řešitelné dilema. Na základě zkušeností, které jsem si utvořil při participaci na hodnoceních prováděných zahraničními agenturami či společnostmi v mém oboru, mohu procesy, které řídí práci hodnotících panelů GA ČR, plně doporučit.“ (doc. Ing. Štěpán Jurajda, Ph.D., předseda Oborové komise společenských a humanitních věd).

Grantová agentura ČR prošla v posledním roce dalšími změnami. Z hlediska rozvoje české vědy lze za nejdůležitější změnu považovat **otevření nové skupiny projektů na podporu excelence v základním výzkumu**. Otevření tohoto programu schválila vláda na sklonku roku 2010. Na začátku roku 2011 již byla na tyto projekty vyhlášena veřejná soutěž. Cílem tohoto nového programu bude umožnit financování excelentních výzkumných týmů a vyplnit tak mezeru, která ve financování základního výzkumu vzniká ukončením podpory „Centrum základního výzkumu“. I tato změna, jejíž uskutečnění záviselo na schválení příslušné rozpočtové změny, nepochybně přispěje k naplňování závazku, jenž si předsednictvo GA ČR dalo ve svém programovém prohlášení: „Projekty financované GA ČR umožní kontinuitu badatelských týmů, které již dnes dosahují vynikajících výsledků a formování týmů, které budou schopny se touto cestou vydat“.

V loňském roce byla jmenována Vědecká rada GA ČR. Její členové se začali neprodleně zabývat důležitými koncepčními i strategickými otázkami dalšího rozvoje GA ČR. Kromě výrazného podílu na profilování programu na podporu excelence v základním výzkumu se též významně zasloužila o **prosazení nové koncepce postdoktorských projektů**, které byly již v tomto roce vypsány ve výrazně pozměněné podobě. GA ČR tak vyšla vstříc podnětům akademické obce a současně reagovala na jeden z významných trendů v podpoře mladé generace badatelů, jímž je vytváření podmínek nejen pro individuální realizaci vlastních projektů, ale též pro vedení mladých badatelských týmů.

V zájmu posílení objektivitu hodnotícího procesu byla v roce 2011 učiněna řada opatření, jejichž cílem bylo dosáhnout co nejvyššího počtu projektů posouzených zahraničními oponenty a zmírnit tak negativní efekty zkrácení hodnotící lhůty z 240 na 180 dní způsobené novelou zákona 130/2002 Sb. Zatímco v roce 2008, před zavedením panelového systému, prošlo zahraničním posouzením 70 % projektů, v roce 2009 to bylo 92 % projektů. Minulý rok jsme především v důsledku zkrácení hodnotící lhůty zaznamenali pokles podílu projektů alespoň s jedním externím posudkem na 84 %. V letošním roce bylo díky zahájení komunikace s oponenty již v jarních měsících a též díky změnám ve vedení kanceláře, které přispěly k zásadní změně atmosféry a spolupráce mezi jednotlivými sekcemi, dosaženo zatím historicky nejvyšší odezvy: zahraničním posouzením prošlo 98 % standardních, postdoktorských a bilaterálních projektů. Věřím, že podobně dobrého výsledku dosáhneme i u projektů excelence, které jsou v tyto dny stále ještě posuzovány.

Jednou z významných priorit GA ČR je prohloubení mezinárodní spolupráce a zejména zapojení české vědecké komunity do mezinárodního vědeckého prostoru. Mezinárodní spolupráce je realizována jak na evropské úrovni (zejména v rámci European Science Foundation – ESF a European Heads of Research Councils – EUROHORCs), tak v rámci dvoustranných kooperací s agenturami Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG), National Research Foundation of Korea (NRF) a National Science Council of Taiwan (NSC). GA ČR je dále zapojena do 7. RP Evropské unie, konkrétně do projektu ERA-Instruments s názvem Infrastructure Funding in Life Sciences.

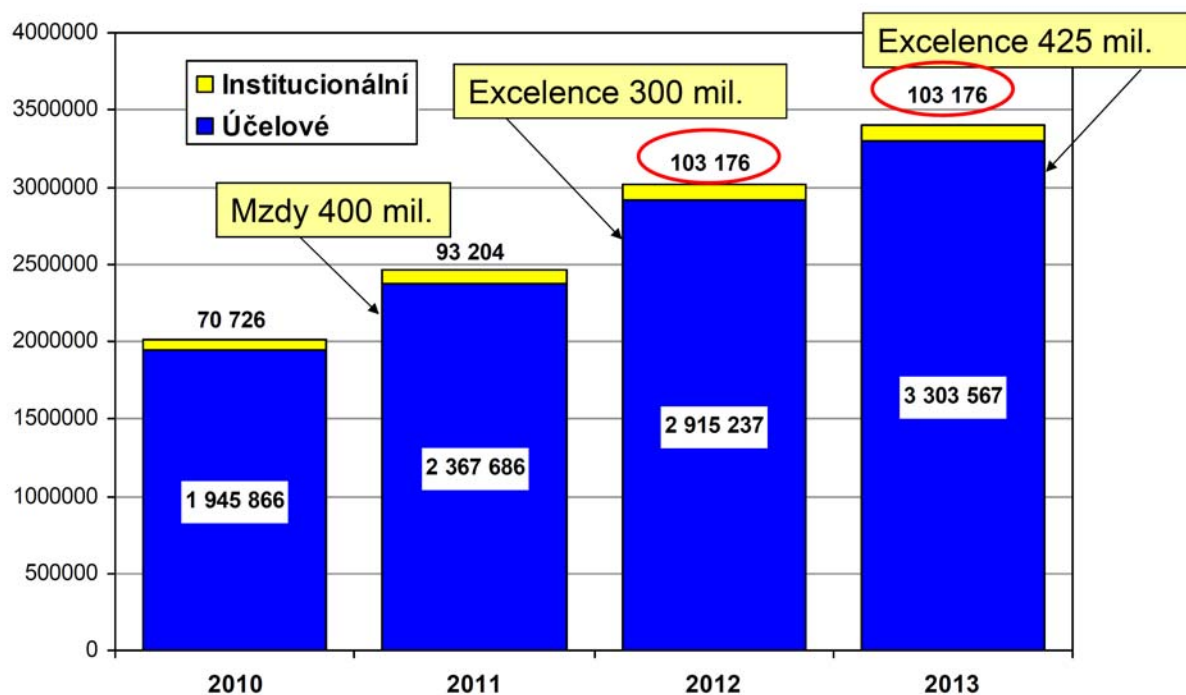
V neposlední řadě je třeba zmínit, že GA ČR má nové logo a sídlo, které uspořádáním ceremonie předávání cen předsedy v nových prostorách představujeme širší akademické obci a novinářům.

prof. PhDr. Petr Matějů, Ph.D.
předseda GA ČR

Příloha: Data a fakta

Data a fakta

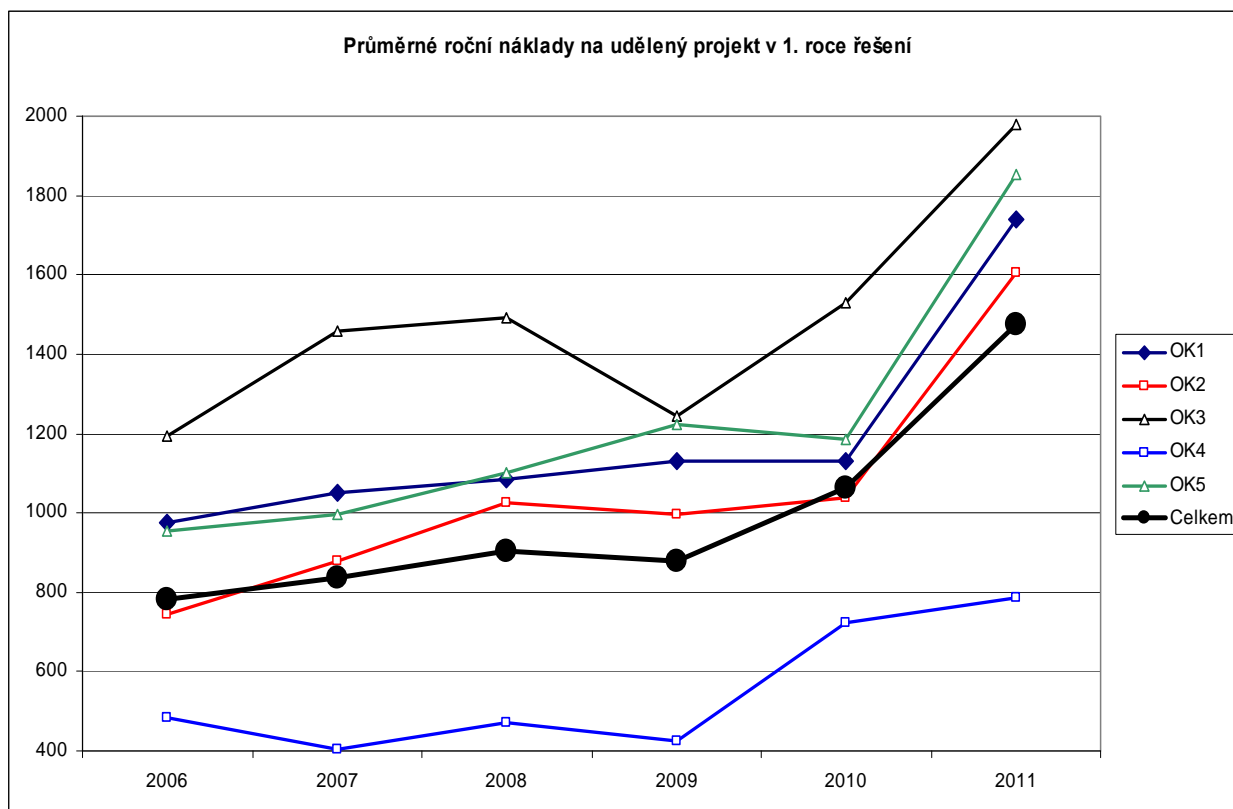
Rozpočet GA ČR

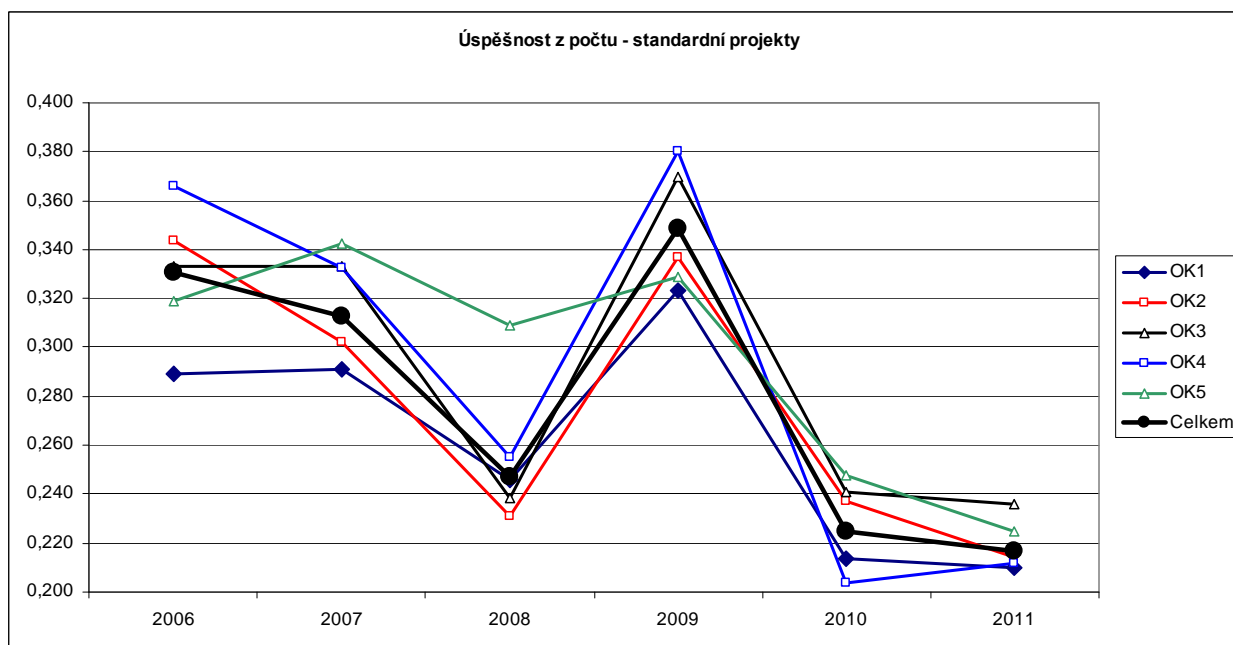
2010			2011			2012			2013		
Instit.	Účelové	Celkem	Instit.	Účelové	Celkem	Instit.	Účelové	Celkem	Instit.	Účelové	Celkem
70 276	1 945 866	2 016 142	93 204	2 367 686	2 460 890	103 176	2 915 237	3 018 413	103 176	3 303 567	3 406 743

Kód	Název aktivity	Zahájení	Ukončení	2009	2010	2011	2012	2013
GA	Standardní projekty	1993	-	1 392 262	1 536 536	1 872 200	2 202 983	2 486 802
GC	Mezinárodní projekty	2007	-	38 221	39 803	53 473	52 488	38 170
GD	Doktorské projekty	2003	-	154 656	161 335	155 067	72 818	66 798
GE	Eurocores	2003	-	13 871	25 546	33 253	32 818	28 628
GP	Postdoktorandské granty	1998	-	179 807	182 646	253 693	248 936	257 649
GX	Projekty na podporu excelence	2012	2018	0	0	0	305 194	425 520

Průměrné náklady na udělený projekt

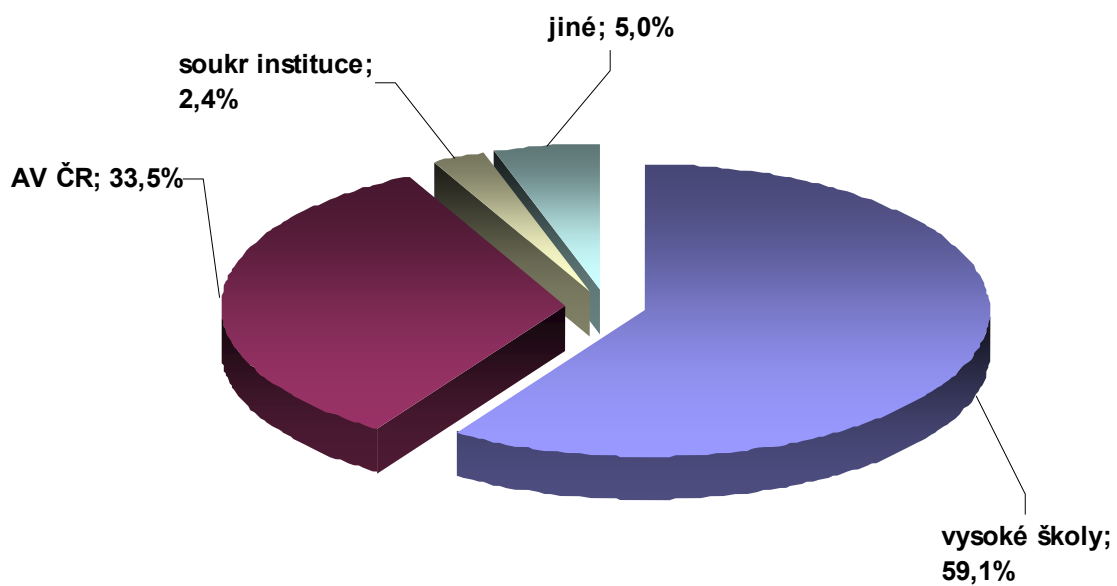

Průměrná úspěšnost u standardních projektů

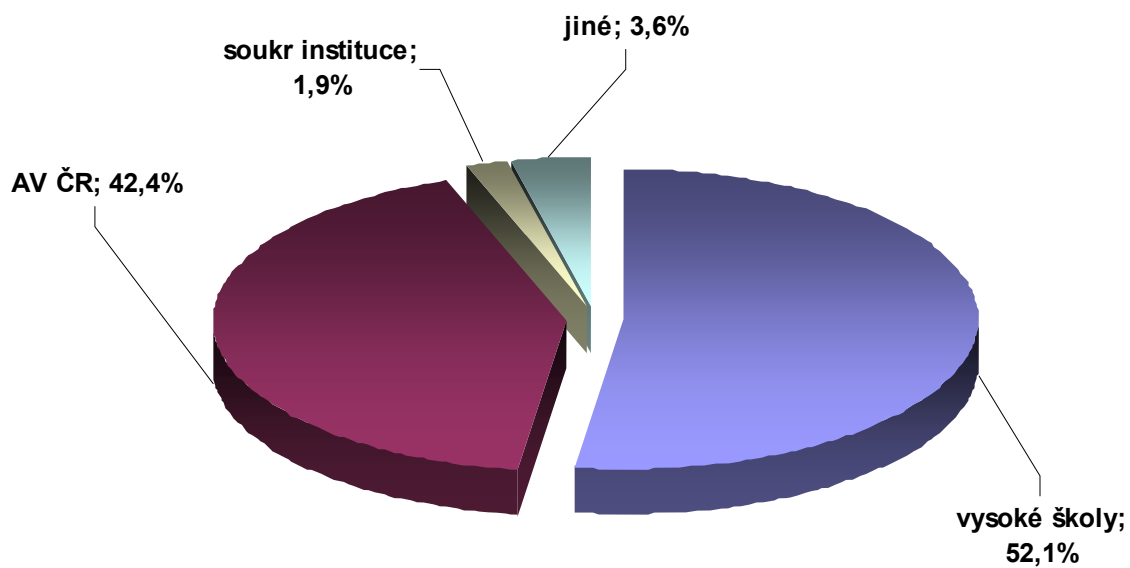

Pozn.: OK1 – oborová komise pro technické vědy
 OK2 – oborová komise pro vědy o neživé přírodě
 OK3 – oborová komise pro lékařské a biologické vědy
 OK4 – oborová komise pro společenské a humanitní vědy
 OK5 – oborová komise pro zemědělské a biologicko-environmentální vědy

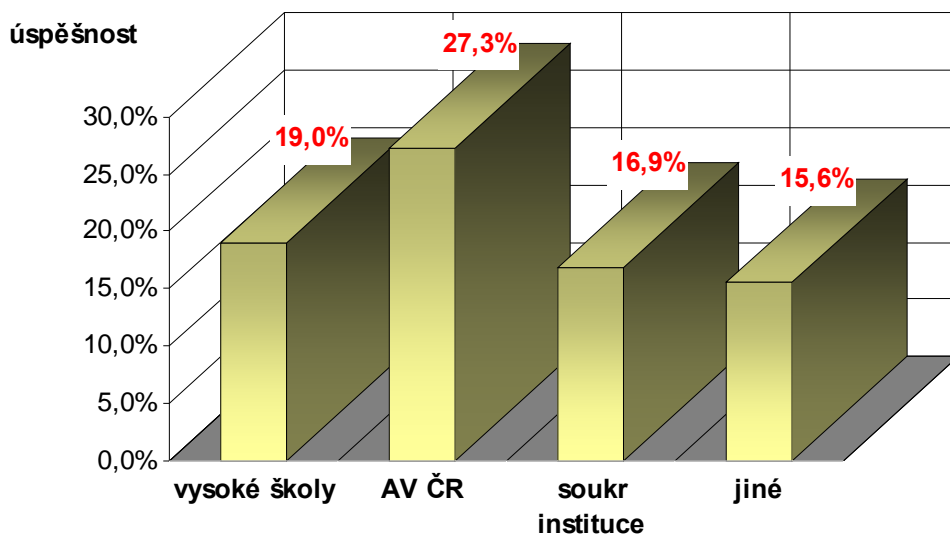
Posuzované návrhy grantových projektů na rok 2011 podle uchazečů

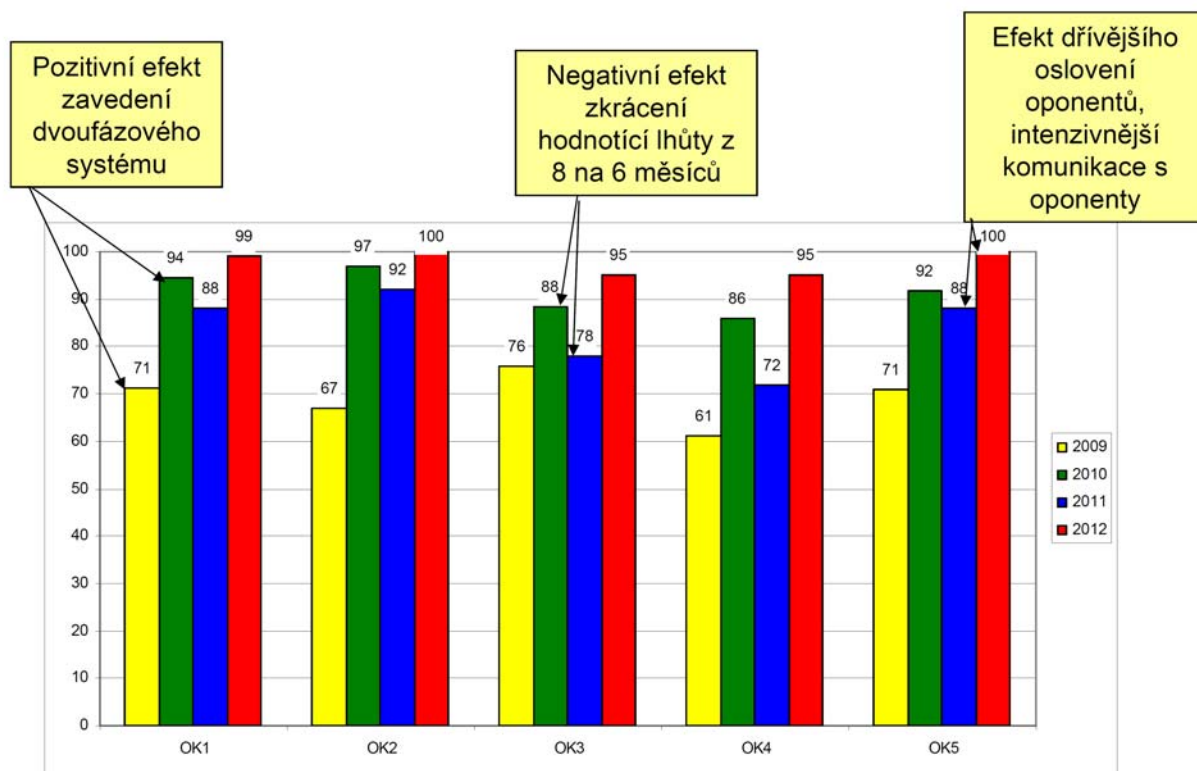
Přidělené granty na rok 2011 podle uchazečů

Úspěšnost ve veřejné soutěži na rok 2011 podle uchazečů

Vývoj podílu návrhů projektů s alespoň jedním zahraničním posudkem

Pozn.: OK1 – oborová komise pro technické vědy
 OK2 – oborová komise pro vědy o neživé přírodě
 OK3 – oborová komise pro lékařské a biologické vědy
 OK4 – oborová komise pro společenské a humanitní vědy
 OK5 – oborová komise pro zemědělské a biologicko-environmentální vědy